

Dr. Radovan Brenčič

Spominu dr. Brenčiča, ki se je rodil 1. avgusta 1890 v Celju in je tam 25. julija 1976 tudi umrl, velja posvetiti spominski prostor v naši reviji, saj sodi med nadvse pomembne ustvarjalce naše gledališke kulture. On še posebno, saj je bil od upov bogate pomladi 1922 do mračne pomladi 1941 upravnik gledališča, ki se mu je bilo bojevati z največjimi gmotnimi in duhovnimi stiskami, pa je vendar obstalo in tik pred drugo vojno doteklo mnogo starejšo in v vsem bogatejšo ljubljansko matično hišo.

Slovenski gledališki muzej in uredništvo Dokumentov se ga spominjata z objavo na trak posnetega pogovora, ki ga je pokojni vodil s sodelavcem muzeja. Ob tej priložnosti je izročil večji del dopisov, ki so mu jih v času upravnikovanja poslali najrazličnejši gledališki ljudje, predvsem dramatik in igralci. To je bilo pred dvanaajstimi leti — 17. decembra 1965. Iz magnetofona je slišati čvrsto, močno razgibano, včasih dramatično, da, kar patetično, a ne prenašlo govorico. Za njo čutimo veljavnega, treznega, bistrega moža, ki ve, kaj je resnica, a nič manj tudi, kaj je obzirnost, ki mu ni, da bi kazal le nase, ki pa tudi ve, da je storil vse, kar je bilo v tistih časih mogoče storiti.

(Zdravje?)

Muči me čudna bolezen ... ki mi ne pusti preveč govoriti.

(Pregarc?)

Bil je izvrsten režiser, ampak zanič organizator. Kovič pa je bil velik organizator. Generalka pri Koviču — to je bilo kakor premiera. Pri Pregarcu pa ne, ker ni bil organizator. Potem smo bili pa drugi krivi, ne on. Težko je bilo delati z njim. Nekoč je pisal nekemu našemu članu, kako mi je pod častjo, da bi z njim debatiral ali mu odgovarjal. A nekaj let kasneje je ob 15-letnici mojega upravnikovanja zapisal v Jutru: Pa le mora biti nekaj v tem človeku, da je vzdržal petnajst let! Pa sem jih devetnajst. In bi morda vzdržal še dalj, ko bi ne bilo Hitlerja.

Vzemite vse te dopise cum grano salis. Večinoma so pumparije. »Posodite mi tisoč din do tega in tega termina in tako dalje.«

*Radovan Brenčič (1890 do
1976), upravnik mariborske-
ga gledališča od 1922 do
1941*

Pregarc je prišel, se mi ponudil, prej je bil v Splitu, ampak na koncu sezone sva se že začela — namreč čakajte, tako je bilo — on je prišel in se seveda hvalil strahovito, samozavestno in sva se potem zmenila. Zahteval je večjo gažo, kakor jo je pri teatru kdorkoli kdajkoli imel. Pa sem pristal. In ko bi moral začeti študirati — 15. avgusta — ne, ne, ni res, to je bilo drugače. Naštudiral je kot prvo stvar — no ... jaz sem že star pa neumen ...

(Zelo bistri ste.)

O vraga! — No, no, tisto znano — Revizor, ja, tega je bil prej Kovič postavil, pet let poprej z našim jugoslovanskim tempom, ki je važna stvar v komediji, v tragediji ne, v komediji pa je tempo hudičevo važen — Pregarc pa ga je napravil psihološko mnogo globlje in po rusko široko in počasno. Stvar ni uspela. Ampak po tretji predstavi se je siromaku povrnila stara pljučna bolezen. Preživel je nekaj let v Splitu — v tisti mili klimi, v Mariboru pa je dobil stanovanjce pri Dravi. Pa se mu je odprlo. In potem je šel menda spet v Split za tri mesece, seveda na zdravljenje. Največjo plačo je imel. Ni on kriv, to je bolezen, vis maior, ni on kriv, ampak ko se je vrnil ... Še tole: v tem času pa je delal Kovič za dva, zase in zanj. Režiral, režiral. Kovič je bil priden

ko vrag. Bil je kvartalni pijanček, zaradi tega je bilo včasih težko shajati z njim, ampak kadar je delal, je delal za dva, tri. In ko se Pregarc vrne, najdemo v Večerniku njegove zahrbtne napade na Koviča. Namesto da bi mu rekel: »Hvala, kolega, da si zame delal tri mesece!« Vidite, to je tisto, tisto grdo. No in potem je postavil še par stvari. Saj jih je solidno postavil. Njegova velika zasluga pa je, da nas je opozoril na Švejka. Seveda režiral ga je pa hvalabogu Kovič in igral ga je hvalabogu Daneš. On pa nas je opozoril, to priznam. In to je bil naš največji šlager vseh devetnajst let, kar sem bil pri teatru. Daneš je bil v tej vlogi najboljši v Jugoslaviji. Imeniten. Na pol češko ga je igral. Bil je nekaj časa v Pragi, zato ga je lahko. Cesar je v Ljubljani igral »Janeza« Švejka, Ciglić v Zagrebu »kumeka« Švejka, ampak Daneš je pa bil Pepik Švejk. Pravi praški predmestni Švejk. Imeniten je bil.

(Kaj pa Pregarčeva režija »Romea in Julije«? Se tega še spomnite?)

Oja.

(Je bila to dobra predstava?)

Dobra. Dobra. Kraljeva je bila »fajn« Julija.

(Pa Rakuša?)

Pregarc je pripeljal s seboj Rakušo pa menda tudi Skrbinška nazaj, Vladimira. Skrbinški so sposobni ljudje. In pridni. Marljivi.

(Pa Vaša poglobitna vloga — finance?)

Med igralci vzbuja slabo kri, če ima kdo več, občutno več. Saj boste videli tudi iz korespondence, ko se nekateri pritožujejo. Ja hudič, če sem imel starega Groma pa še starejšega Rasbergerja! So pa tudi leta, ki se plačajo — ne samo pri teatru, v vsaki službi! Jaz zdaj ne morem tem gaže zmanjšati, da bi koga še na novo angažiral. Tudi Gorinškova korespondenca je interesantna. Prosil je za angažma. Potem sem ga vzel in se je prav »fajn« razvil. In še to vam lahko povem — bilo je pred osmimi, desetimi leti v Mariboru, bil sem abonent v gostilni Zamorec. Večerjam tam, naenkrat pride Gorinšek in pred vsemi pove: »To je moj upravnik in bo moj upravnik do moje smrti, nobenega drugega ne priznam. Haha! Interesantno, ne?«

(Kaj pa Borštnikova, je gostovala kdaj v Mariboru?)

Gostovala je mislim enkrat. Nekoč sem ji ponudil vlogo, igrala bi starko, imenitno vlogo, ki jo je potem Kraljeva imenitno dala. Se ji je fržmagalo.

(In domači avtorji?)

Dali smo Gogo. Šorli pa nas je v svojem romanu napadel: Moj domači Maribor ni hotel igrati moje igre, sem jo moral nesti v Ljubljano. V tem je bilo nekaj hudobije. Prišel je k meni in sem mu rekel: »Šorli, svetujem ti, daj to igro prej v Ljubljano. Kajti če jo bomo mi prvi igrali, Ljubljana za nami tega ne bo dala, ker ji bo pod častjo. Mi pa jo bomo takoj dali, če bo v Ljubljani uspela. In dali smo jo. Bratina je forsiral Cerkvenika, Remca in Bevka. Kar se tiče slovenskih stvari, smo bili prvi.

Kar zadeva korespondenco, ki sem jo prinesel, vas prosim še enkrat: cum grano salis! Marsikaj je nezanimivega, nesimpatičnega. Ja ljudje smo vsi, ni res? Ne bi rad, da bi zaradi tega prišel ta ali oni v slabo luč — po tolikih letih ali eventualno celo po smrti.

Ja torej, jaz bom zdaj šel. O priliki bom še kaj prinesel, a tisto bo minorentium... O priliki, kadar bom spet prišel.

En mémoire de Monsieur Radovan Brenčič

Entre les deux guerres, Monsieur Radovan Brenčič fut directeur du Théâtre national slovène de Maribor. Il dirigeait impeccablement cette institution médiocrement subventionnée par l'état. Il n'était pas seulement bon organisateur et expert de budget, il participait activement à l'élaboration du programme du théâtre et à la direction du personnel. Il mourut l'année passée (1976). Il y a neuf ans (18 déc. 1965), onregistra au Musée du théâtre slovène sa conversation avec le directeur du musée, où il évoquait les joies et les malheurs du théâtre de Maribor avant le deuxième guerre mondiale.

L'enregistrement reproduit la voix d'un intellectuel et un praticien lucide, sobre, sachant ce qu'est la vérité et ayant l'égard envers tous, ne se mettant point au premier plan tout en sachant d'avoir fait tout son possible.